

УДК 677.017

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ПІДТРИМАННЯ РІДИНИ В РЕЗЕРВУАРІ ПРИ ЇЇ КИПІННІ З ПОДАЛЬШИМ ОХОЛОДЖЕННЯМ

Студ. І.В. Турчин, гр. МгАт-16
Науковий керівник доц. С.В. Барилко
Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Метою роботи є розробка нового безконтактного ультразвукового методу контролю рівня рідини при її кипінні у резервуарі.

Завдання полягає у визначенні параметрів ультразвукових хвиль, які необхідно застосувати для контролю рівня рідини при її кипінні.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процес безконтактного ультразвукового контролю рівня рідини при її кипінні. Предметом дослідження є розробка ультразвукового методу контролю рівня рідини при її кипінні.

Методи та засоби дослідження. До методів дослідження можна віднести теорію розповсюдження та відбиття ультразвукових хвиль в різних середовищах [1, 2]. Засоби дослідження – ультразвукові перетворювачі, детектори та блок селектора.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Вперше отримано залежності, які пов'язують амплітудні та часові співвідношення ультразвукових хвиль, які відбилися від поверхні рідини, з її рівнем, що на практиці дозволить вдосконалити існуючі системи керування рівнем рідини в резервуарі.

Результати дослідження. В автоматизованих системах контролю рівня рідини при її кипінні необхідно визначати одразу два параметри ультразвукових хвиль, за якими можна контролювати рівень рідини в резервуарі. За часом проходження, відбиття і повернення імпульсного сигналу можна визначити поточний рівень рідини, а корекцію на відхилення у показах параметру, що може вносити процес кипіння, треба застосовувати за допомогою амплітуди відбитої ультразвукової хвилі.

Проведені дослідження відбиття ультразвукового сигналу від поверхні рідини і аналіз амплітудних співвідношень ультразвукового сигналу дозволили розробити безконтактний метод визначення рівня рідини у процесі її кипіння.

Амплітуду ультразвукової хвилі, яка падає нормально на поверхню рідини та відбивається можна представити у вигляді модуля комплексного коефіцієнта відбиття:

$$|V| = \sqrt{1 + \frac{1 - \left(ch \alpha \chi + \frac{\rho_2 c_2}{2 \rho_1 c_1} \cdot sh \alpha \chi \right) \cdot 2 \cos \frac{2 \pi f \chi}{c_2}}{\left(\left(ch \alpha \chi + \frac{\rho_2 c_2}{2 \rho_1 c_1} \cdot sh \alpha \chi \right) \cdot \cos \frac{2 \pi f \chi}{c_2} \right)^2 + \left(\left(sh \alpha \chi + \frac{\rho_2 c_2}{2 \rho_1 c_1} \cdot ch \alpha \chi \right) \cdot \sin \frac{2 \pi f \chi}{c_2} \right)^2}}, \quad (1)$$

де $|V|$ – модуль комплексного коефіцієнта відбиття ультразвукової хвилі від поверхні рідини; α – коефіцієнт згасання ультразвукових хвиль в рідинному середовищі; f – частота ультразвукових коливань; χ – рівень рідини; ρ_1, c_1 – щільність повітря та швидкість розповсюдження у ньому ультразвукової хвилі; ρ_2, c_2 – щільність рідини та швидкість розповсюдження у ній ультразвукової хвилі.

Вираз (1) для більшості рідин можна подати так:

$$|V| = \sqrt{1 - \frac{1 + \alpha \frac{\rho_2 c_2}{\rho_1 c_1} \chi}{\left(1 + \alpha \frac{\rho_2 c_2}{2 \rho_1 c_1} \chi\right)^2 + \left(\frac{2 \pi f}{c_2} \frac{\rho_2 c_2}{2 \rho_1 c_1} \chi\right)^2}}. \quad (2)$$

Коли згасання в рідині немає $\alpha = 0$, тоді залежність (2) можна показати як:

$$|V| = \frac{1}{\sqrt{1 + \left(\frac{\rho_1 c_1}{\pi f \rho_2 \chi}\right)^2}} = \frac{1}{\sqrt{1 + \left(\frac{\rho_1 \lambda_1}{\pi \rho_2 \chi}\right)^2}}, \quad (3)$$

де λ_1 – довжина ультразвукової хвилі в повітрі.

Таким чином можна безконтактно визначати момент початку кипіння рідини за зменшенням амплітуди відбитої ультразвукової хвилі, а використовуючи часові параметри коливань з корекцією можна визначати сам рівень рідини в резервуарі.

Висновки. Проведені дослідження дають змогу створити принципово нові системи автоматизованого контролю рівня рідини при її кипінні з подальшим охолодженням, що є досить важливим для багатьох технологічних процесів на виробництві.

Ключові слова. Ультразвукова хвиля, комплексний коефіцієнт відбиття, рівень рідини, часові параметри хвилі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Буденков Г.А. Современное состояние бесконтактных методов и средств ультразвукового контроля / Г.А. Буденков, С.Ю. Гуревич // Дефектоскопия. – 1981. – № 5. – С. 5 – 33.
2. Бергман Л. Ультразвук и его применение в науке и технике /Л. Бергман; под ред. В.С. Григорьева и Л.Д. Розенберга. – [2-е изд.]. – М.: Иностранная литература, 1957. – 726с.